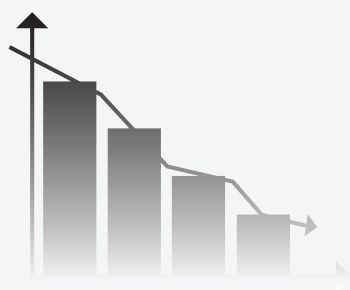

BIRN

IZVEŠTAJ O UČINKU RADA VLADE

april 2014 - mart 2016. godine

EKONOMIJA

BORBA PRO TIV
KORUPCIJE

ZDRAVSTVO

PROSVETA

SADRŽAJ

UVOD	3
UČINCI VLADA SRBIJE U PERIODU OD 2012. DO 2016. GODINE	5
ANALIZA UČINAKA VLADE SRBIJE OD 2014. DO 2016. GODINE PO OBLASTIMA MONITORINGA	8
1. Ekonomija – javne finansije i privreda	8
2. Borba protiv korupcije	11
3. Zdravstvo	13
4. Prosveta	15
ZAKLJUČAK	16

UVOD

Početak marta 2016. godine građani i javnost Srbije su se našli u svojevrsnoj *déjà vu*- „već viđenoj“ situaciji, poput one iz januara 2014. godine, u kojoj Vlada traži od Predsednika Republike raspuštanje Narodne skupštine i raspisivanje vanrednih parlamentarnih izbora. Ključni razlog ovog zahteva u inače šturom obrazloženju Predsednika Vlade gotovo da je isti kao i pre dve godine¹ – **novi izbori se traže kako bi se obezbedila nova snaga i jedinstvo u sprovođenju reformi i provera podrške koju Vlada ima među građanima**².

U tabeli je dat uporedni prikaz u kom se može videti da su se obe Vlade u obrazloženjima za raspisivanje izbora pozivale na slične rezultate i slične razloge za svoje raspuštanje.

	Vlada Ivica Dačića (2012-2014)	Vlada Aleksandra Vučića (2014-2016)
Ključni rezultati na koje se Vlada poziva u obrazloženju	<ul style="list-style-type: none"> • Otpočeli pregovori Srbije za pristupanje EU; • Dijalog sa Prištinom; • Borba protiv kriminala i korupcije; • Promenjena slika Srbije u međunarodnoj zajednici. 	<ul style="list-style-type: none"> • Otvorena prva poglavlja na putu Srbije ka Evropskoj uniji; • Sprečen kolaps javnih finansija; • Zemlja izvedena iz recesije.
Razlozi za raspuštanje koje Vlada navodi u obrazloženju	<ul style="list-style-type: none"> • Za dalje reforme potrebna najšira podrška građana; • Ostvarivanje što šire podrške za ubrzanje reformi i modernizaciju društva . 	<ul style="list-style-type: none"> • Potrebna nova snaga ujedinjene Srbije sa jasnim mandatom da se reforme završe i da omoguće našoj državi da bude na ulaznim vratima evropske porodice naroda

Bez ulaženja u diskusiju o tome zašto se ovakva vrsta zahteva postavlja na svake dve godine (a ne na četiri godine, što je period u kom se u većini demokratskih zemalja vrši redovna provera legitimiteta vlasti), **raspisivanje vanrednih izbora predstavlja dobru tačku preseka za analizu aktivnosti i učinaka Vlade, odnosno za analizu (ne)ispunjenosti obećanja koja su političke stranke i predstavnici Vlade davali pred izbore 2014. godine** i neposredno nakon njenog formiranja.

Sada već tehnička Vlada Srbije izabrana je u Narodnoj skupštini 27. aprila 2014. godine, odnosno pre nepune dve godine. Prema obrazloženju predloga za raspisivanje vanrednih izbora „Vlada Republike Srbije smatra da je prva faza u uspostavljanju drugačije, moderne i uspešne Srbije okončana time što su u potpunosti stabilizovane ekonomske i političke prilike“. Vlada, dakle, smatra da su prethodne dve godine bile ključne za „potpunu stabilizaciju prilika“.

Izveštaji BIRN-a koji su rađeni za prvih sto dana i za prvih godinu dana ove Vlade, kao i dve analize napisane povodom objavljivanja izveštaja Evropske komisije o napretku Srbije u evrointegracijama, za 2014. i 2015. godinu, **ukazuju na trend polovično sprovedenih reformi, čestih promena kursa u odnosu na ono što je planirano i obećavano**, postizanje pojedinih rezultata metodama koje se ne bi mogle nazvati ni reformskim, a ni demokratskim, kao i na činjenicu da su pojedini ključni problemi u Srbiji ostali gotovo netaknuti od 2012. godine do danas.

¹ Obrazloženje iz 2014. godine preuzeto sa <http://www.koreni.rs/odlicno-smo-radili-raspustite-nas/>

² Tekst obrazloženja iz 2016 preuzet sa http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2016&mm=03&dd=03&nav_category=11&nav_id=1103411

O tome možda najbolje svedoče upravo izveštaji Evropske komisije, u kojima se iz godine u godinu prepisuju gotovo identične formulacije koje ukazuju na stalne i nerešene probleme u pojedinim oblastima, o čemu je BIRN u više navrata pisao i na šta je ukazivao u svojim izveštajima³.

Četiri godine dveju vlada koje su, uz sve kadrovske promene, rekonstrukcije i različit međusobni odnos snaga, vodile iste koalicije okupljene oko Srpske napredne stranke (SNS) i Socijalističke partije Srbije (SPS), dobar su period da se preispita stanje reformi i kontekst u kom se društvo i država nalaze na početku 2016. godine. Zbog toga, ovaj izveštaj sadrži najpre kratak prikaz trendova u četiri oblasti BIRN-ovog monitoringa u periodu od 2012. godine do sada, odnosno za dve vlade; nakon toga, u te četiri oblasti biće dat nešto detaljniji prikaz stanja, mere i efekti rada Vlade koju od 2014. godine vodi Aleksandar Vučić.

³ O tome videti detaljnije na <http://www.meravlade.rs/category/izvestaji/>

Učinci vlada Srbije u periodu od 2012. do 2016. godine

Bez obzira na to što je doskorašnja Vlada imala stalnu potrebu da se prikaže kao nova Vlada od 2014. godine, što ona formalno-pravno i jeste bila, u širem, političkom smislu reči ona predstavlja „naslednicu“ Vlade koja je vodila zemlju od 2012. do 2014. godine. Naime, iako su u vremenu od 2012. godine do sada održani jedni parlamentarni izbori i jedna rekonstrukcija, Vladu su sve vreme činili predstavnici SNS i SPS, sa njihovim koalicionim partnerima ili nestranačkim ličnostima koje su ove stranke delegirale. Zbog toga, mnoge aktivnosti i događaje moguće je i potrebno posmatrati i tumačiti kao deo kontinuiteta koji traje već četiri godine.

U oblasti **ekonomije**, rezultati rada Vlada koje su vodili Ivica Dačić i Aleksandar Vučić su, u najmanju ruku, protivrečni. Naime, nesporno je da su u prethodne četiri godine, a naročito u poslednje dve, učinjeni određeni potezi koji su doveli do **stabilizacije javnih finansija**, odnosno do fiskalne konsolidacije. To je bilo jedno od glavnih obećanja stranaka još od 2012. godine. Srbija je kraj 2015. godine dočela sa **relativno niskim budžetskim deficitom, tačnije najnižim u toku posmatrane četiri godine (3,7%)**. Inflacija je i dalje relativno niska, a nezaposlenost, makar prema zvaničnim statistikama, je u blagom, alistanom padu. Međutim, drugi parametri ne govore u prilog reformi javnih finansija, koji ovo obećanje drže daleko od ocene da je ono ispunjeno. **Javni dug je konstantno rastao u celom periodu** – na kraju prošle godine iznosio je čak 77% bruto domaćeg proizvoda. **Privredni rast je nizak** i prema prvim procenama, u 2015. godni iznosio je 0,8%, što vodi i sporom rastu ukupnog bruto domaćeg proizvoda⁴.

Gde se nalaze uzroci ovih protivrečnosti u upravljanju javnim finansijama, koji sa jedne strane, pokazuju neke pozitivne trendove, dok sa druge strane, i dalje ukazuju na hronične probleme, a zbog čega nema ni poboljšanja u životnom standardu građana? Odgovor na ovo pitanje može biti i opšti zaključak o trendu u ovoj oblasti u prethodne četiri godine, a to je da su **neki pozitivni rezultati postignuti kratkoročnim i trenutnim, a ne sistemskim i reformskim merama**. Tako je, na primer, stabilizacija javnih finansija, odnosno smanjene budžetskog deficita izvršeno najpre “solidarnim porezom”, a potom smanjenjem plata i penzija u javnom sektoru, povremenim uplatama prihoda javnih preduzeća koja ostvaruju prihode ili povremenim boljim naplatama poreskih i neporeskih prihoda.

Međutim, nisu izvršene sistemske reforme koje bi dovele do trajnijeg povećanja prihoda i smanjenja rashoda (redovnih i vanrednih) – na primer, **nije izvršena dugo obećavana i najavljivana racionalizacija državne i javne uprave, nije završeno restruktuiranje javnih preduzeća i preduzeća u stečaju** koja su i najveći gubitaši i koji iziskuju ogromne budžetske izdatke svake godine, nisu reformisani veliki državni fondovi, kao što su penzioni i zdravstveni fond, nije izvršena reforma Poreske uprave koja treba da obezbedi trajno, a ne samo povremeno povećanje poreske naplate i tako dalje.

U oblasti **privrede** u užem smislu reči, prethodne dve vlade **nisu definisale jasnu strategiju o pravcima privrednog razvoja**, što je opšti zaključak za stanje u ovoj oblasti. Uprkos nekim pojedinačnim pomacima koji su obećani i sprovedeni, kao što je izmena radnog zakonodavstva ili efikasnije izdavanje građevinskih dozvola, vlade su nastavile sa onim potezima koje su radile i vlade pre 2012. godine, a što su aktuelne stranke na vlasti upravo kritikovale.

⁴ O ovome detaljnije videti u analizama Fiskalnog saveta Vlade, dostupno na <http://www.fiskalnisavet.rs/mesecni-izvestaji.php#a17>

Nastavljene su, na primer, subvencije investitorima za otvaranje novih radnih mesta, bez jasne procene da li će i u kojoj meri te subvencije imati efekte na dugotrajniji privredni razvoj; 2016. godina je proglašena "godinom preduzetništva", iako su i sve ranije godine to bile... Nivo stranih investicija nije značajnije povećan u prethodnom periodu, spoljnotrgovinski deficit je i dalje visok, a kasni se sa privatizacijom preostalih preduzeća u državnom vlasništvu. Sve to nameće ne baš optimistične prognoze oporavka privrede, koja je, prema rečima stručnjaka, daleko od potrebnih najmanje 4%⁵ rasta kako bi se osetili efekti na životni standard građana.

Posebno je zanimljiva oblast **borbe protiv korupcije**, čije stanje i status mogu biti uzeti i kao opšti reper za aktivnosti i učinke vlada od 2012. godine do danas. Tema korupcije je bila i jedna od dominantnih tema na osnovu kojih su stranke nekadašnje opozicije, a pre svega Srpska napredna stranka, dobile poverenje javnosti i pobedile na izborima i 2012. ali i 2014. godine. Međutim, čini se da su **izostali očekivani efekti datih obećanja i planova u ovoj oblasti**, o čemu najbolje svedoče dva izvora – na primer, poslednji izveštaj Evropske komisije o napretku Srbije u 2015. godini koji je izneo niz kritika za stanje u ovoj oblasti⁶ ili rezultati međunarodnog indeksa percepcije korupcije (CPI), koji, uz neke male i neznatne numeričke pomake, iz godine u godinu Srbiju smešta u grupu zemalja sa široko rasprostranjenom korupcijom⁷. **Usvajene javne politike u ovoj oblasti se ili ne sprovode, sprovode se polovično ili se ignorišu**, procesuiranje slučajeva korupcije, a naročito slučajeva takozvane 24 sporne privatizacije, nisu dovedeni do kraja ili traju neopravdano dugo, nema optužujućih presuda za slučajeve takozvane visoke i političke korupcije. Šta bi se moglo zaključiti o opštem trendu u ovoj oblasti, odnosno, za ovakve rezultate prethodnih vlada? U oblasti borbe protiv korupcije, **znatno veća pažnja je posvećivana onim potezima koji se mogu iskoristiti u promotivne svrhe (na primer, bombastična i medijski vrlo eksploatisana hapšenja) nego potezima koji bi stvarali efikasan i dugoročni sistem u kom bi svaka grana vlasti i svaka institucija radila svoj deo posla i na sprečavanju i na kažnjavanju korupcije**. Upravo zbog toga što takav sistem još nije uspostavljen (šta god da je razlog za to - odsustvo volje, neznanje ili nečiji interesi da se održi postojeće stanje), izostali su i efekti borbe protiv korupcije, a ova tema gotovo da je nestala kao jedan od ključnih društvenih problema i u percepciji građana (kako je to bilo, na primer, 2012. godine) i u javnom govoru predstavnika Vlade.

Kada je reč o **zdravstvu**, stanje se nije značajno promenilo u prethodne četiri godine. Iako je postigla određene pomake, **Srbija je i dalje na dnu lestvice evropskih zdravstvenih sistema u Evropi**⁸, jer nisu sprovedene obećane reforme kojima je planirana strukturna reforma ovog, za građane veoma važnog sistema. Nije izvršena reforma fonda zdravstvenog osiguranja, odnosno nije sprovedena promena načina finansiranja zdravstva, zbog čega se manjak novca za mnoge operativne stvari u zdravstvu iznova i iznova pojavljuje kao problem koji osećaju i pacijenti i zdravstveni radnici. Nije izvršena informatizacija i umrežavanje ustanova zdravstvene zaštite, a korupcija u ovoj oblasti je i dalje vrlo visoka. I dalje postoje liste čekanja⁹, privatni i javni sektor su i dalje dva odvojena sektora između kojih postoje nejasni odnosi, a sve to na štetu pacijenata koji i dalje često „duplo“ plaćaju zdravstvene usluge. Oblast koja je u Srbiji zakonski prvi put uređena 2013. godine - zaštita prava pacijenata, nije dala očekivane efekte, na šta upozorava Zaštitnik građana¹⁰. Određeni potezi kojima se pokušava unaprediti ova oblast, kao što su smanjenje vremena stažiranja za mlade lekare, sporo se

⁵ Fiskalni savet Republike Srbije, *Ekonomski oporavak, zaposlenosti fiskalna konsolidacija: pouke iz 2015. godine i izgledi za 2016. i 2017. godinu*, dostupno na <http://www.fiskalnisavet.rs/istrazivacki-radovi.php#a070316>

⁶ Videti o tome detaljnije na <http://www.meravilade.rs/analiza-izvestaja-ek-o-napretku-srbije-za-2015-godinu/>

⁷ Videti o tome detaljnije na <http://www.transparentnost.org.rs/index.php/sr/istraivanja-o-korupciji/indeks-percepcije-korupcije-cpi>

⁸ U 2015. godini, Srbija se našla na 30 mestu od 35 analiziranih sistema, dostupno na <http://www.healthpowerhouse.com/index.php>

⁹ http://www.danas.rs/danasrs/drustvo/liste_cekanja_na_operacije_i_dalje_postoje_55.html?news_id=315395

¹⁰ Redovan godišnji izveštaj Zaštitnika građana za 2015. godinu, dostupno na <http://www.ombudsman.rs/index.php/lang-sr/2011-12-25-10-17-15/4607-2016-02-22-12-22-20>

sprovode, što je još jedan od dokaza za **velike otpore reformama u oblasti zdravstva** koji verovatno dolaze od malog broja pojedinaca i ustanova koje i dalje žele da zadrže ključne pozicije i beneficije koje dobijaju u ovakvom sistemu kakav je sada.

Prosveta se sve vreme u periodu od četiri godine nalazi na periferiji ozbiljnih političkih debata i reformi. Sa kojom ozbiljnošću se pristupalo ovoj oblasti možda najbolje govori činjenica da se čekalo dve godine na izradu Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja obrazovanja, od 2012. do 2014. godine. Bilo je više različitih, uglavnom pojedinačnih pokušaja da se pokrenu određene promene u ovoj oblasti, poput najave o uvođenju takozvanog dualnog obrazovanja¹¹, uvođenja sistema spoljnog vrednovanja obrazovanja, rešavanja problema zaposlenih u prosveti i sl. Ipak, sve ove mere su ostale u senci dugotrajnih problema koji postoje u prosveti, a sa kojima prethodne dve Vlade nisu imale dovoljno spremnosti da reše. Obrazovni sistem je dalje ostao nedovoljno povezan sa drugim oblastima, naročito sa tržištem rada, a **ova oblast se i dalje percipira kao socijalna, a ne razvojna**, o čemu je BIRN više puta pisao u svojim izveštajima i analizama. Jedino o čemu se u javnosti vodila debata kada je reč o prosveti su nekoliko ozbiljnih skandala i afera, kao što su afera "curenja" testova sa male mature 2013. godine, ozbiljne optužbe za plagijate diploma, master i doktorskih radova najviših državnih funkcionera, zanemarivanje i ugrožavanje opstanka i finansiranja svetski poznate istraživačke stanice Petnica, kao i stalni štrajkovi zaposlenih u prosveti i nauci. Nijedna od ovih afera i "urgentnih situacija" nije iskorišćena kao povod za rešavanje sistemskih problema koji su doveli do nastanka takvih i sličnih problema, niti je bilo ozbiljnog pozivanja na odgovornost zbog posledica koje su one proizvele, a koje su u velikoj meri urušile ugled obrazovnog sistema.

¹¹ Na kraju, nakon „pada“ Vlade, resorni Ministar je priznao da Srbija nije spreman za dualno obrazovanje:
http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2016&mm=03&dd=10&nav_category=11&nav_id=1105947

ANALIZA UČINAKA VLADE SRBIJE OD 2014. DO 2016. GODINE PO OBLASTIMA MONITORINGA

1. Ekonomija – javne finansije i privreda

BIRN prati veliki broj predizbornih obećanja stranaka koje su na vlasti od 2012. godine do sada, imajući u vidu da je ekonomija tema od prioritetnog značaja i za građane i za upravu. Ipak, ovaj izveštaj se neće baviti svim obećanjima, već samo onim koja pokazuju najveće uspehe ili neuspehe Vlade, odnosno koja su tipičan primer i indikator protivrečnih učinaka Vlade u oblasti ekonomije.

I domaća i strana stručna javnost priznaju da je verovatno najveći učinak prethodne Vlade u ekonomskoj oblasti to što je uspela da na određene načine obezbedi **fiskalnu konsolidaciju**, odnosno da javne prihode i rashode dovede na međusobno usklađeniju ravan. To se najbolje vidi u smanjenju budžetskog deficita, odnosno manjka u državnoj kasi, sa 6,6% u 2014. godini na 3,7% u 2015. godini. Ovaj proces nije išao ni malo jednostavno - bez obzira na njegove trenutne pozitivne efekte, važno je sagledati i načine na koje je to urađeno, kako bi se na osnovu toga mogle dati i prognoze održivosti takvog sistema javnih ušteda, koje su i dalje neminovne.

Fiskalna konsolidacija je obezbeđena prevashodno uštedama na rashodnoj strani, odnosno smanjenjem penzija i plata u javnom sektoru. Najpre, Vlada je u oktobru 2014. godine ukinula takozvani „solidarni porez“, koji se naplaćivao od 1. januara te godine i uvela je linearno smanjenje plata i penzija svim korisnicima javnog sektora kojima su primanja iznad 25.000 dinara. Vladi je, dakle, trebalo neko vreme da proceni i analizira na koje načine je najbolje da izvrši smanjenje rashoda, što pokazuje nedovoljno dobro modeliranje i projektovanje kakva će biti primena i rezultati određenih poteza. Da tog planiranja nema ili da nije adekvatno, pokazuje i činjenica da će pojedinim korisnicima javnog budžeta biti vraćen solidarni porez jer ga je Poreska uprava naplaćivala prilikom kumuliranih isplata nastalih zbog kašnjenja same države.

Kritika ovog pristupa u uštedama dolazi od onih koji smatraju da je smanjenjem plata i penzija **teret fiskalne konsolidacije prebačen na građane**, čime su mnogi (naročito penzioneri) dodatno osiromašeni, kao i da uštede nisu vršene na drugim poljima. Bez obzira na to što teret ušteda očigledno treba da podnesu svi, Vlada je propustila priliku da uštede izvrši preko potrebnom i dugo najavljivanom i obećavanom **reformom javnog sektora**, i to kako reformom administracije, tako i reformom javnih preduzeća, preduzeća u stečaju i preduzeća sa većinskim državnim vlasništvom. Tako, prema nekim analizama (na primer, Fiskalnog saveta) **sve ono što je država uspela da uštedi kroz smanjenje plata i penzija, „pojeli“ su i dalje nereformisan i nepromenjen sistem javne i državne uprave**, javna preduzeća i propale državne firme. Iako su, na primer, doneti novi zakoni o stečaju i privatizaciji, odlaganje njihove pune primene bilo je konstantno, a pojedina preduzeća su odlukom Vlade šticećena od poverilaca kako ne bi, po sili zakona, otišla u stečaj¹².

Dalje, prethodnoj Vladi je trebalo godinu i po dana, odnosno skoro dve godine da usvoji, na primer, Zakon o načinu određivanja maksimalnog broja zaposlenih u javnom sektoru (avgust 2015.) ili Zakon o sistemu plata zaposlenih u javnom sektoru (februar 2016.) kojim **tek treba da otpočnu procesi reforme javne i državne uprave** i o kojima se govori sve vreme mandata ove, pa i prethodne

¹² Na primer <http://www.blic.rs/vesti/ekonomija/saznajite-koje-firme-drzava-stiti-od-stecaja/vkm48v1>

Vlade. Osim činjenice da su ovi zakoni usvojeni, njihova primena, odnosno konkretni procesi smanjenja broja zaposlenih i uvođenje reda u sistem plata u javnom sektoru, čekaće neku narednu Vladu, zbog čega je ovo obećanje i važan reformski proces samo „delimično ispunjen“, sa još uvek neizvesnim ishodom i krajem. Reforma javnog sektora bila je očigledno najbolnija tačka rada i ove i prethodne Vlade, koje nisu imale dovoljno spremnosti i hrabrosti da ovaj proces pokrenu i završe, što je u svom poslednjem izveštaju konstatovala i Evropska komisija¹³. Posebno zabrinjava činjenica da ovi zakoni neće obuhvatiti najveće „gubitaše“ u javnom sektoru, odnosno javna preduzeća, već će se odnositi samo na javnu i državnu upravu. To je već samo po sebi problematično i dodatno pogreva sumnje u nameru da se javni sektor suštinski reformiše, pa makar to podrazumevalo i odustajanje od raznih povlastica i privilegija koje mnogi i dalje baštine u ovakvom sistemu.

Pokušaji **reforme penzionog sistema**, kao jednog od predizbornih obećanja koje pratimo, takođe su protivrečni i kao takvi su indikativni za stanje reformi u ekonomskoj sferi. Inicijalni potez u ovom pravcu Vlada je učinila usvajanjem izmena Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, polovinom jula 2014. godine, koji ide u pravcu evropskih politika za povećanje starosne granice za penziju, izjednačavanja žena i muškaraca u pogledu godina potebnih za penziju i uvođenja ograničenja za prevremeno penzionisanje („penala“ za oni koji odu ranije u penziju). Međutim, bez adekvatnog planiranja i projektovanja efekata ovih reformskih poteza na duži i srednji rok, vrlo brzo se odustalo od nekih ideja, kao što su penali za prevremeno penzionisanje. U zemlji u kojoj je ekonomski sistem još uvek u tranziciji, ljudi ne odlaze u penziju samo svojom voljom, već i usled privatizacije, stečaja i gašenja državnih firmi, zbog čega ti ljudi ne bi nikako smeli da snose posledice kao da su sami i dobrovoljno izabrali raniju penziju. Tako je i ovaj pokušaj reforme ostalo negde „na pola puta“.

Osim opisane protivrečnosti u upravljanju ekonomijom koja se ogleda u pozitivnim efektima fiskalne konsolidacije i negativnim efektima u reformi javnog sektora, prethodna Vlada je pokrenula neke važne procese, koji bi, ukoliko se nastave, mogli na srednji rok da daju određena poboljšanja privrednog ambijenta. Na primer, **učinjeni su neki važni koraci u pravcu borbe protiv sive ekonomije**, koja, prema nekim procenama, čini čak 30% bruto domaćeg proizvoda. U aprilu 2015. godine usvojen je dugo očekivani i obećavani Zakon o inspekcijском nadzoru. Resorno Ministarstvo zaduženo za državnu upravu uzelo je aktivno učešće u obukama, koordinaciji i praćenju primene zakona koji treba da ojača kontrolu poslovanja. Osim toga, Vlada je na samom kraju 2015. godine usvojila i Strategiju za suzbijanje sive ekonomije, čiji je plan da smanji pomenuti udeo sive ekonomije u BDP-u na 26%¹⁴ što je ambiciozan plan čiju primenu je važno pratiti u narednom periodu.

Iako je bilo i nekih povremenih i značajnih povećanja naplate poreza, kao još jednog vida za suzbijanje sive ekonomije i za punjenje budžeta, razlog za to nije dugo obećavana sveobuhvatna reforma Poreske uprave i administracije, koja je izostala i u vreme mandata ove Vlade.

Vlada je sprovela i pozitivne aktivnosti u pravcu **efikasnijeg izdavanja građevinskih dozvola, što je dugi niz godina jedan od najvećih problema za ulaganja**, a naročito za strana ulaganja. Usvajanjem novih zakonskih rešenja skraćeno je vreme izdavanja dozvola, pojačana je kontrola i smanjen prostor za korupciju. Od 1. januara ove godine omogućeno je i potpuno „obežličavanje“ podnošenja zahteva na putu od građana i investitora do službenika, jer je uveden sistem elektronskog podnošenja zahteva, što treba pozdraviti i ispratiti primenu ovog rešenja. Pitanje je da li ova vrsta aktivnosti daje efekte u situaciji

¹³ BIRN, *Analiza Izveštaja Evropske komisije o napretku Srbije za 2015. godinu*, novembar 2015, dostupno na <http://www.meravlade.rs/wp-content/uploads/2015/11/BIRN-Ocena-iz-vladanja-2015.pdf>

¹⁴ Videti o tome detaljnije na <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/125/Dru%C5%A1tvo/2145887/NALED%3A+Borba+protiv+sive+ekonomije+prioritet.html>

smanjene privredne aktivnosti, jer nisu samo građevinske dozvole sprečavale investiranje, već i druge prepreke.

Opšti zaključci o efektima Vlade u oblasti ekonomije bi mogao biti da se reforme u ovoj oblasti i dalje odvijaju znatno sporije nego što je obećavano i što je potrebno, a naročito u delu reforme javnog sektora. Nema adekvatnog planiranja i modeliranja reformskih rešenja, što uzrokuje česte izmene i dopune propisa ili odustajanje od nekih rešenja za koja se ispostavi da ih nije moguće primeniti, zbog čega se gubi i vreme i energija. U ovom delu izveštaja naveli smo nekoliko primera za to. U takvom kontekstu, ne iznenađuju podaci prema kojima je, na primer, od osam zemalja regiona, Srbija na poslednjem mestu prema indeksu ekonomske snage (sa 3,37 poena od maksimalnih 10)¹⁵ ili prema kojima od 16 zemalja, jedino Srbija, Slovenija i Hrvatska još nisu uspele da dostignu BDP iz 2008. godine¹⁶.

Iako je, dakle, bilo određenih pozitivnih poteza na makroekonomskom planu, ovi potezi nisu ni na koji način uticali na „mikroekonomiju“ odnosno na povećanje životnog standarda građana. **Zamrznute i smanjene plate i penzije uslovile su stagnaciju potrošnje**, nezaposlenost je i dalje visoka, a tamo i gde raste, raste u niskoproduktivnom granama i granama u kojima se ostvaruju niske zarade, na šta je posebno upozorila i Evropska komisija¹⁷. Iako je Vlada uspešla da stabilizuje finansijsku situaciju i da obezbedi **izlazak iz recesije blagim privrednim rastom od 0,8% u 2015. godini**, efekti toga se nalaze još uvek daleko od novčanika građana. Ključni ekonomski potezi povlače se u skladu sa devizom „prvo mora da nam bude lošije, da bi nam kasnije bilo bolje“, iako se to projektovano vreme kada bi trebalo da bude bolje pomera iz godine u godinu. U senci tog iščekivanja ostaju svi pozitivni efekti fiskalne i privredne aktivnosti prethodne Vlade.

¹⁵ Videti o tome detaljnije na <http://rs.n1info.com/a139772/Biznis/NIN-Srbija-po-ekonomskoj-snazi-najgora-u-regionu.html>

¹⁶ Fiskalni savet Republike Srbije, *Ekonomski oporavak, zaposlenost i fiskalna konsolidacija: pouke iz 2015. godine i izgledi za 2016. i 2017. godinu*, mart 2016. Beograd, dostupno na <http://www.fiskalnisavet.rs/istrazivacki-radovi.php#a070316>

¹⁷ Evropska komisija, *Srbija - Izveštaj o napretku 2015*. Ekonomski kriterijumi, deo Međusobno delovanje tržišnih snaga, strana 25.

2. Borba protiv korupcije

Neposredno nakon promene vlasti 2012. godine, korupcija je, prema istraživanjima javnog mnjenja, bila drugi po redu najveći problem za građane (15%), posle nezaposlenosti (44%)¹⁸. To su na vreme prepoznale i političke stranke, pa je BIRN u više navrata pisao o tome kako je upravo borba protiv korupcije jedna od tema zbog koje je SNS odneo pobjedu na izborima te godine, kao i 2014. godine¹⁹. Međutim, **učinci Vlade u ovoj oblasti su ograničeni, zbog čega je borba protiv korupcije jedna od najlošije ocenjenih oblasti u izveštajima Evropske komisije**, a naročito u izveštaju za 2015. godinu. U javnom mnjenju i u nastupima predstavnika Vlade ova tema kao da „jenjava“ što ne znači da se korupcija smanjuje; naprotiv, o tome da se stanje nije mnogo promenilo govori mesto Srbije u međunarodno najpoznatijem istraživanju koje meri percepciju korupcije, prema kom je Srbija i dalje u društvu zemalja sa veoma raširenom korupcijom.

Šta je razlog tome? Sada već „čuvene“ **24 sporne privatizacije**, koje su bile jedan od simbola korupcije u periodu posle 2000. godine i čije je preispitivanje obećavala Srpska napredna stranka, **nisu dobile svoj sudski epilog**. Prema informacijama iz sredine 2015. godine, ni u jednom slučaju nije doneta presuda, samo u pet predmeta je počelo suđenje, dok se ostali još uvek nalaze u istrazi²⁰. Miroslav Mišković, kao jedan od simbola antikorupcijske borbe od 2012. godine, pušten je da se brani sa slobode u julu 2013. godine, a njegov pritvor je proglašen neustavnim. Iako Vlada ne treba da se meša u nezavisnost pravosuđa, njena odgovornost ne može biti zanemarena. Da je u ovoj oblasti velika odgovornost upravo na Vladi, govori i izveštaj Evropske komisije za 2015. godinu, koja Vladi zamera da još uvek nije izmenjen deo Krivičnog zakonika o krivičnim delima protiv privrede i koruptivnim krivičnim delima, a naročito član o zloupotrebi položaja odgovornog lica²¹. Zbog svega toga, **izostale su osuđujuće presude za korupciju na najvišim nivoima**, što je jedna od najvećih zamerki i domaće javnosti i međunarodnih institucija, ali i jedan od glavnih indikatora za (ne)postojanje političke volje da se vlast bavi borbom protiv korupcije, bez obzira na dve velike i medijski veoma praćene policijske akcije u kojima je uhapšeno više od 100 osumnjičenih za korupciju²². Bez potpunog i zaokruženog sistema za procesuiranje ovih slučajeva, ovakve i slične akcije će imati efekta samo za medijsku promociju i stvaranje privida da se u ovoj oblasti nešto „ozbiljno dešava“.

Nastavljen je trend slabog i neefikasnog ispunjavanja **Nacionalne strategije i Akcionog plana za borbu protiv korupcije**, o čemu su i prošle godine izveštavali Agencija za borbu protiv korupcije i nevladin sektor, a što je i BIRN konstatovao u svojim izveštajima. Na žalost, ni u 2015. godini stanje nije bolje, o čemu ponovo izveštavaju nevladine organizacije²³, koje upozoravaju na to da državne institucije ne pridaju dovoljnu pažnju i ne pokazuju ozbiljnost u sprovođenju aktivnosti iz ovog krovnog, strateškog dokumenta. To je još jedan od važnih indikatora za odnos Vlade i cele državne uprave prema strateškom suočavanju sa korupcijom.

¹⁸ UNDP Serbia, *Public opinion study - december 2012 Serbian citizens opinion on corruption*, dostupno na http://www.rs.undp.org/content/serbia/en/home/library/democratic_governance/corruption-benchmarking-survey--february-2013.html

¹⁹ O ovome videti detaljnije u radu Siniše Atlagića, *Ključne izborne poruke i obećanja političkih partija u kampanji za izbore u maju 2012.*, BIRN, mart 2012. godine, dostupno na <http://www.meravlade.rs/wp-content/uploads/2013/12/Klju%C4%8Dne-izborne-poruke-i-obe%C4%87anja-politi%C4%8Dkih-partija-IZBORI-20121.pdf>

²⁰ <http://www.javno.rs/istrazivanja/sporna-24-slucaja-pitanja-bez-odgovora>

²¹ Evropska komisija, *Srbija - Izveštaj o napretku 2015.* Deo 2.3. Vladavina prava, Borba protiv korupcije, strana 14.

²² U pitanju su akcije „Rezač“ iz decembra 2015 i „Skener“ iz marta ove godine.

²³ Na primer <http://www.transparentnost.org.rs/index.php/sr/59-srpski/naslovna/8259-i-dalje-bez-strateskog-pristupa-u-borbi-protiv-korupcije> <http://www.bezbednost.org/Sve-publikacije/6021/Alternativni-izveštaj-o-sprovođenju-Nacionalne.shtml>

U toku mandata ove Vlade, usvojen je obećani **Zakon o zaštiti uzbunjivača**, kojim se garantuje određena zaštita lica koja otkrivaju i prijavljuju korupciju u svojim institucijama, organizacijama i preduzećima. Primena ovog nesumnjivo važnog zakona za otkrivanje korupcije bila je u prvim mesecima dovedena u pitanje zbog neujednačenih sudskih odluka o pružanju zaštite, pa i odbijanjem zahteva za zaštitu. Zalaganjem nevladinog sektora i međunarodnih institucija, napravljen je određeni pomak u ovoj oblasti²⁴. Primena ovog Zakona svakako ostaje jedno od važnih tema monitoringa u narednom periodu.

Javne nabavke su predmet stalnog unapređivanja i promena u zakonima i propisima, kako bi se ova dinamična i razvojna oblast stalno usklađivala sa potrebama javnog sektora, ali i sa nastojanjima da se u ovoj oblasti spreči korupcija. U toj oblasti Vlada postiže određene rezultate - u 2015. godini usvojena je Strategija razvoja javnih nabavki i Akcioni plan; u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama, Uprava za javne nabavke objavila je model internog plana za suzbijanje korupcije u javnim nabavkama, koji treba da usvoje sve ustanove koje sprovode javne nabavke. Početkom godine potpisan je i Memorandum o saradnji između Uprave i Agencije za borbu protiv korupcije²⁵. Međutim, izveštaji nevladinog sektora ukazuju na to da u ovoj oblasti i dalje postoje brojni problemi. Ti problemi nastaju kako zbog samog procesa i procedure javnih nabavki, tako i zbog drugih poteza Vlade kojima se procedure javnih nabavki obesmišljavaju, kroz, na primer, sklapanje međudržavnih ugovora i „paket aranžmana” sa međunarodnim kreditorima koji dobijaju najveće javne nabavke u zemlji²⁶. Zbog toga, obećanja u ovoj oblasti se mogu smatrati deličimno ispunjenim, a javne nabavke ostaju predmet stalnog nadzora civilnog sektora i medija.

²⁴ Na primer <http://www.irga.org/news/irga-podrzala-realizaciju-prva-dva-najvaznija-rezultata-ministarstva-pravde-u-2015-godini/> (<https://pistaljka.rs/home/read/536>)

²⁵ O svemu ovome videti detaljnije na <http://www.ujn.gov.rs/ci/news.html>

²⁶ Videti o tome detaljnije u izveštaju Transparentnosti Srbija <http://www.transparentnost.org.rs/index.php/sr/pocetna/59-srpski/naslovna/7506-krupni-izazovi-u-javnim-nabavkama-nedovoljnopodataka-o-javnim-finansijama>

3. Zdravstvo

Jedan od najvećih problema u zdravstvu koji je nastavio da obeležava rad i ove Vlade odnosi se na **finansiranje zdravstvenog sistema**. Na ovaj problem godinama upozoravaju i Evropska komisija u svojim izveštajima (navodeći da "loša finansijska situacija javnog zdravstvenog fonda dovodi u pitanje održivost celog sektora"²⁷) kao i civilni sektor koji se bavi ovom oblašću. Veliki broj nejasnih i međusobno neusklađenih propisa, nejasni ugovori Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje i zdravstvenih ustanova i loša komunikacija Ministarstva zdravlja i zdravstvenih ustanova, neki su od uzroka neadekvatnog finansiranja zdravstva, što generiše gotovo sve druge probleme u ovoj oblasti²⁸. Zbog toga, nijedna strana u zdravstvu, ni zdravstveni radnici niti pacijenti, nisu zadovoljni, što uzrokuje sve češće i drastičnije napade pacijenata ili njihovih srodnika na zdravstvene radnike. **Prethodna Vlada nije pokrenula dugoročne i suštinske reforme u ovoj oblasti, već se problem manjka finansija u zdravstvu rešava pojedinačnim, stihijskim i nedovoljno planiranim potezima** tako što će, na primer, naložiti hitno renoviranje zdravstvenih ustanova²⁹. Bez promena u samom sistemu finansiranja koji će obezbediti da renoviranje, kao i druge potrebe zdravstva, postanu deo redovnog i sistemskog samoregulisanja, ova vrsta problema biće rešavana samo onda kada neko diskreciono odluči da je pravo vreme da se nešto renovira ili da se to, ipak, ne radi. A takva vrsta (samo)volje je vrlo opasna za održivost bilo kakvog sistema.

Iako je **Zakon o zaštiti prava pacijenata** usvojen još za vreme prošle Vlade, 2013. godine, zbog čega je u BIRN-ovom monitoringu ovo obećanje ocenjeno kao „delimično ispunjeno“, puni efekti Zakona koji je trebalo da unapredi zaštitu prava pacijenata u zdravstvenom sistemu još uvek nije dao očekivane rezultate. S obzirom na to da resorno Ministarstvo ne prati primenu ovog Zakona, podaci o tome se mogu naći u izveštaju Zaštitnika građana, koji je objavljen u februaru 2016. godine i u kom je dat prikaz stanja u primeni ovog zakona. Opšti zaključak izveštaja je da „**sistem novoustanovljenih mehanizama za zaštitu prava pacijenata nije zaživeo u praksi** jer nadležni organi jedinica lokalne samouprave i Ministarstvo zdravlja nisu preduzimali mere iz svoje nadležnosti na način i u roku propisanim Zakonom o pravima pacijenata. Time su načinjeni propusti koji mogu da otežavaju pravni položaj pacijenata i za posledice imaju kršenje njihovih prava i stvaranje pravne nesigurnosti.”³⁰ Ovaj zaključak je potkrepljen brojnim objektivnim i proverljivim podacima "sa terena", a njegovi nalazi, zaključci i preporuke predstavljaju dragocen dokument za praćenje odnosa Vlade prema ovoj važnoj javnoj politici.

Još uvek **nije došlo do neophodnog umrežavanja, a time ni do optimizacije zdravstvenih ustanova**. Iako je Zakon o zdravstvenoj dokumentaciji i evidencijama u oblasti zdravstva stupio na snagu još 2014. godine, njegova primena je prvo odložena za 1. januar 2016. godine, a potom još za godinu dana, do 1. januara 2017. godine. Nema dileme da je reč o izuzetno složenom i skupom poslu, ali zabrinjava situacija da resorno ministarstvo i dalje nije obezbedilo sve uslove niti usvojilo potrebne propise da bi se ovaj sistem uspostavio, iako je formirana posebna organizaciona jedinica koja se time bavi. Ovakvom situacijom posebno je zabrinuta i Evropska komisija, koja je u svom izveštaju za 2015. godinu iskazuje nezadovoljstvo zbog kašnjenja ovog procesa, iako su za tu namenu obezbeđena određena sredstva iz EU³¹.

²⁷ Evropska komisija, *Srbija - Izveštaj o napretku 2015*. Poglavlje 28 Izveštaja Zaštita prava potrošača i zdravstvena zaštita, strana 67.

²⁸ Videti detaljnije o tome u izveštaju *Izvori finansiranja zdravstvenih ustanova*, koji su u martu 2015. godine objavili BIRN, CINS i Pravni skener, dostupno na <http://pravniskener.org/sr/>

²⁹ <http://www.blic.rs/vesti/drustvo/kvalitetnije-lecenje-vlada-nalozila-hitne-javne-nabavke-za-zdravstvo/06p9ts6>

³⁰ *Poseban izveštaj Zaštitnika građana o radu mehanizama za zaštitu prava pacijenata sa preporukama*, dostupno na <http://www.ombudsman.rs/index.php/lang-sr/2011-12-25-10-17-15/4607-2016-02-22-12-22-20>.

³¹ O ovome je BIRN pisao u Analizi izveštaja o napretku Srbije za 2015. godinu, dostupno na <http://www.meravlade.rs/wp-content/uploads/2015/11/BIRN-Ocena-iz-vladanja-2015.pdf>, strana 9.

Kada je reč o **borbi protiv korupcije u zdravstvu, rezultati su polovični i protivrečni**. Naime, sa jedne strane izgleda kao da država nije previše zainteresovana da sprovodi sistemske mere u ovoj oblasti na koje se sama obavezala – tako, izveštaji nevladinog sektora pokazuju da i u 2015. godini nisu sprovedene aktivnosti koje su predviđene Akcionim planom za borbu protiv korupcije u ovoj oblasti – od 11 mera, u celini su ispunjene samo dve³². Pojedine mere koje je nadležno ministarstvo sprovedlo u ovoj oblasti samo delimično utiču na smanjenje korupcije u zdravstvu. Naime, iako je u 2015. godini izmenjen Zakon o zdravstvenoj zaštiti kojim je dopunski rad lekara usklađen sa Zakonom o radu, to nije dovoljno sa stanovišta sprečavanja korupcije u ovoj oblasti, jer pacijenti i dalje nemaju dostupne informacije o tome koji lekar gde radi u privatnoj praksi. Iako su liste čekanja kao jedan od generatora korupcije u zdravstvu transparentnije, kontrola njihove ažurnosti i načina formiranja nije još uvek ujednačena niti adekvatna, pa ne mora da znači da one uvek odražavaju pravo stanje stvari. Sa druge strane, ministarstvo pokazuje određenu vrstu spremnosti da se bavi korupcijom u zdravstvu, što je pokazalo formiranjem i Radne grupe pri ministarstvu koja se bavi ovim problemom.³³ Međutim, nije jasan mandat niti mehanizmi za rad i postupanje ovog tela, niti da li ono predstavlja alternativu postojećim mehanizmima za borbu protiv korupcije ili samo neku vrstu dopune i pomoći. Formiranje ovakvih tela nije i ne sme biti zamena za obaveze koje postoje na strateškom i sistemskom nivou, niti pravljenje “paralelnog mehanizma” za bavljenje problemima koji su već identifikovani, očigledni i kojima su poznati uzroci.

Zbog svega navedenog, **dostupnost zdravstvene zaštite i dalje nije na zadovoljavajućem nivou**. Na probleme u ovoj oblasti i ove godine upozorava Zaštitnik građana, koji konstatuje da mnogi građani usled nedovoljne koordinacije državnih organa i kontrole uplate poreza i doprinosa nemaju pravo na zdravstvenu zaštitu, što je zaista nezamislivo u vremenu u kom su informacione tehnologije na nivou na kom se sada nalaze i kada se umrežavanje i razmena podataka mogu vršiti u realnom vremenu. Na ove probleme, odnosno na njihov uzrok u vidu nepostojanja nacionalnog plana ljudskih resursa u zdravstvu upozorava i Evropska komisija.

Prethodnu Vladu treba pohvaliti zbog toga što je **za vreme njenog mandata počeo sa radom Budžetski fond za lečenje oboljenja, stanja ili povreda koje se ne mogu uspešno lečiti u Srbiji**. Prema podacima iz izveštaja Zaštitnika građana, do sada je više od 40 lica poslato na lečenje ili dijagnostiku u inostranstvo, a doneta su i potrebna akta i procedure koji regulišu upravljanje ovim Fondom. Zbog smanjenja potencijalnih sumnji u korišćenje sredstva iz Fonda, resorno ministarstvo može da unapredi transparentnost u njegovom radu, tako što će povremeno objavljivati informacije o finansijskom stanju, broju pacijenata koji su tražili i koji su poslani na lečenje i dijagnostiku, kako se do ovih informacija ne bi dolazilo posredno³⁴.

³² Pravni skener, *Alternativni izveštaj o sprovođenju Nacionalne strategije za borbu protiv korupcije 2013 – 2018. godine i Akcionog plana*, strana 14. dostupno na <http://pravniskener.org/sr/projekti/sprovođenje-nacionalne-strategije-za-borbu-protiv-korupcije-2013-2018-godine-i-nacionalnog-plana-akcije-alternativni-izvestaj-za-2015-godinu/>

³³ <http://www.zdravlje.gov.rs/showelement.php?id=9662>

³⁴ Na postojećem baneru Fonda koji se nalazi na sajtu Ministarstva, dostupne su vrlo oskudne informacije i to sa početka 2015. godine (<http://www.zdravlje.gov.rs/showpage.php?id=346>).

4. Prosveta

U uvodu izveštaja već smo pisali o (ne)ozbiljnosti nastojanja ranijih Vlada Srbije da u prethodne četiri godine reformiše obrazovni sistem, kroz primer o vremenskom razmaku od čak dve godine između **usvajanja Strategije razvoja obrazovanja do 2020. godine** (koja je usvojena 2012. godine) i **Akcionog plana za njeno sprovođenje** (usvojen 2014. godine). U ovom delu dodajmo i to da još uvek nema podataka o tome da li je formirana predviđena radna grupa za praćenje primene Akcionog plana, odnosno da li je uspostavljena elektronska baza podataka za izveštavanje, kao što je to predviđeno, jer o tome na sajtu zvaničnog ministarstva nema nikakvih podataka.

U oblasti položaja prosvetnih radnika, što je jedan od najvećih problema ovog resora već više decenija, ništa se nije promenilo. Mandat ove Vlade obeležili su ozbiljni protesti i štrajkovi, pa čak i fizički napad na ministra u martu 2015. godine. Prosvetnim radnicima pridružili su se i zaposleni u nauci, koji su takođe štrajkovali u novembru iste godine, tražeći poboljšanje svog položaja i promenu načina finansiranja naučne delatnosti³⁵. Ovi i slični problemi uglavnom se završavaju nekim trenutnim ustupcima, kao što je isplata jednokratne pomoći prosvetarima od nekoliko hiljada dinara. Štrajk prosvetara obeležio je i sam kraj mandata ove Vlade, koja je "imala sreće" jer će odlučivanje o zahtevima štrajkača sačekati novu Vladu. Uzrok ovih problema uglavnom se nalazi u tome što još uvek nije promenjen, odnosno **nije reformisan sistem finansiranja obrazovanja**.

U oblasti **borbe protiv korupcije u prosveti, stanje je gotovo identično kao i u zdravstvu**. Tako, prema izveštajima nevladinih organizacija, od devet mera u Akcionom planu za borbu protiv korupcije, u 2015. godini ispunjena je samo jedna, tri delimično, a pet nije ispunjeno uopšte³⁶. Jedan od razloga za to je, prema rečima autora monitoringa, i to što postoji nesaglasnost između strateških dokumenata koji se bave borbom protiv korupcije i razvojem obrazovanja i otvorena namera nadležnih u prosveti da veću pažnju poklone ovom drugom dokumentu. To otvara i jedno drugo pitanje, **a to je (ne) koordinacija državnih organa u kreiranju i sprovođenju javnih politika**.

Uprkos najavama da će u Srbiji biti uveden sistem takozvanog dualnog obrazovanja, to ne samo da se nije desilo, već **nije bilo ni drugih sistemskih koraka kojima bi se uspostavila veza između tržišta rada i obrazovnog sistema**. Još uvek nije usvojen Nacionalni okvir kvalifikacija, koji je preduslov za ovu vrstu povezivanja, a Akcionim planom za sprovođenje Strategije razvoja obrazovanja, resorno ministarstvo je ovaj posao produžilo čak do kraja 2018. godine³⁷.

Jedna od oblasti čije je unapređenje Vlada pokrenula u svom mandatu odnosi se na **naučni i tehnološki razvoj** - krajem 2015. godine usvojena je Strategija naučnog i tehnološkog razvoja Republike Srbije za period od 2016. do 2020. godine, doduše, još uvek bez akcionog plana.

Sve ovo govori u prilog tome da ni ova Vlada nije učinila dovoljno na reformama obrazovnog sistema, odnosno da je ispunila samo mali deo obećanja, zbog čega obrazovni sistem, učenici, studenti i prosvetni radnici ostaju zarobljeni u zamci iz koje se ne vidi neki skoriji izlaz. Da je stanje alarmantno, podsećaju i afere sa mogućim i još uvek neutvrđenim plagijatima u obrazovnom sistemu i to sa plagijatima najviših državnih zvaničnika, koje ni do danas nisu razrešene. Ovo ukazuje na sistemsku, odnosno zakonsku i institucionalnu atrofiju obrazovanja, u kom niko ne odgovara ni za šta što se u toj oblasti dešava.

³⁵ <http://www.sindikata-nauke.org.rs/vesti.htm#MEN>

³⁶ Pravni skener, *Alternativni izveštaj o sprovođenju Nacionalne strategije za borbu protiv korupcije 2013 – 2018. godine i Akcionog plana*, strana 16; dostupno na http://www.pravni-skener.org/wp-content/uploads/2016/02/altern_izvestaj.pdf

³⁷ *Akcionni plan za sprovođenje Strategije razvoja obrazovanja do 2020. godine*, strana 56, dostupno na http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/08/Akcionni_plan.pdf

ZAKLJUČAK

Na osnovu procene i učinaka Vlade i opšteg stanja u posmatranim oblastima, postaje jasnije zbog čega je doneta na prvi pogled nejasna i neracionalna odluka da se nakon dve godine, pored ogromne parlamentarne podrške Vladi, ponovo ide na izbore. Ukoliko izuzmeno ogoljene političke i partijske motive jednostavnog produžetka vlasti do 2020. umesto do 2018. godine, kojim se ne bavimo u ovim izveštajima, **možemo pretpostaviti da su nedovoljno jasni pravci u reformama i loši učinci u pojedinim oblastima možda i jedan od ključnih razloga za traženje „nove podrške“ od građana**, odnosno za raspisivanje vanrednih parlamentarnih izbora. Brojne teškoće, otpori, protivrečni interesi, nedostatak kapaciteta i spremnosti, kao i unutrašnje stranačke i koalicione nesuglasice, možda su uzrokovale raspisivanje izbora kao jednu vrstu kupovine vremena i pravljenja privida da je jedan period završen, a da počinje neki drugi. Otuda ne treba da čudi ukoliko nova Vlada, a koja će verovatno biti sačinjena od istih stranaka kao i prethodne dve (ili uz neke male izmene) počne da računa svoje vreme tek od 2016. godine, odnosno kao da u prethodne četiri godine nisu bili na vlasti.

Sve to nameće zaključak da se novi izbori posmatraju pre kao epizoda u seriji poteza za bavljenje „tehnologijom vlasti“, odnosno za što duže očuvanje vlasti i zauzete pozicije, nego kao momenat u kom građani suštinski treba da preispitaju postojeću politiku i da kažu svoje mišljenje o pravcu u kom se kreću država i društvo. Za to vreme, reforme se i dalje neopravdano odlažu, brojni problemi se iznova i iznova pojavljuju ili prikazuju kao novi, a u različitim izveštajima se čitaju iste konstatacije o stanju u pojedinim oblastima. Građani sve to najbolje osećaju u svom svakodnevnom životu, koji danas nije ništa mnogo drugačiji nego što je bio pre dve ili četiti godine.